

Advies

**Sectorraad Kunsten en Erfgoed
20 april 2022**

Advies bij het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC werd op 21 maart 2022 door minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management Jan Jambon om advies gevraagd over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

Conform de mogelijkheid voorzien in punt 3.1.5 van de Omzendbrief VR 2019/11 “Beleids- en regelgevingsprocessen”, wordt het advies aan de SARC gevraagd voor de principiële goedkeuring, dit volgens de standaard adviestermijn van 30 dagen.

De sectorraad behandelde het advies tijdens de plenaire vergadering van 29 maart 2022 en finaliseerde het via een schriftelijke procedure.

I. SITUERING

Het Cultureelerfgoeddecreet is het belangrijkste instrument ter ondersteuning van cultureel-erfgoedorganisaties in Vlaanderen en Brussel. Op basis van een evaluatie van de uitvoering van dit decreet werd een optimalisatietraject opgestart in overleg met de cultureel-erfgoedsector. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed gaf op 15 juni 2021 advies bij het voorontwerp van decreet houdende de ondersteuning van cultureel-erfgoedwerking.¹ Dit traject resulteerde in een vernieuwd Cultureelerfgoeddecreet dat op 23 december 2021 werd bekrachtigd door de Vlaamse Regering.

Voorliggend ontwerp van uitvoeringsbesluit, waarin de procedures en criteria nader uitgewerkt worden, werd opgesteld om uitvoering te geven aan het decreet.

¹ Advies te raadplegen via https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2021-06/20210615_sarc_advies_decreet_ce.pdf

II. ADVIES

Algemene indrukken

Allereerst wil de SARC zijn waardering uitdrukken voor het participatieve traject dat voorafging aan het opmaken van het decreet en besluit. De SARC vindt het ook positief dat bepaalde procedures licht zijn aangepast, zodat ze ook waar nodig en zinvol overeenstemmen met de andere cultuurdecreten. De draiboeken maken het mogelijk om sectorspecifieke procedures uit te werken, wat de SARC waardeert. Wel verwacht de sectorraad dat de essentiële elementen van een beleid terug te vinden zijn in het decreet en het uitvoeringsbesluit, zoals eerder al werd aanbevolen in het advies bij het uitvoeringsbesluit voor het Kunstendecreet.²

Daarnaast heeft de SARC ook een algemene bedenking bij de tekst van het ontwerp van besluit: sommige termen die gebruikt worden in de tekst, werden niet geactualiseerd en sluiten daardoor niet aan bij de hedendaagse noden van de sector. Een voorbeeld is de diplomavereiste voor personeelsleden die doorheen het ontwerp van besluit met grote regelmaat gehanteerd wordt. Beter lijkt het de SARC te spreken over “gekwalificeerd personeel”. Een ander voorbeeld is het vasthouden aan een louter kwantitatieve benadering inzake publieksparticipatie. Naast de cijfers is ook een kwalitatieve publieksparticipatie meer dan ooit belangrijk. Naar aanleiding van beide voorbeelden wordt de vraag opgeworpen of men de kwaliteit en diversiteit dan wel de kwantiteit voorop wil plaatsen.

Ten laatste benadrukt de SARC dat het te allen tijde belangrijk blijft om de planlast voor de sector te verlagen. De actievere formuleringen in artikel 4 zijn hier een goed voorbeeld van.

Het kwaliteitslabel voor collectiebeherende organisaties

In hoofdstuk 2 van het ontwerp van besluit worden de nadere specificaties van de voorwaarden en criteria voor het kwaliteitslabel (afdeling 1), de procedure (afdeling 2) en de evaluatie (afdeling 3) nader bepaald. De SARC stelt vast dat de lat om het kwaliteitslabel te verkrijgen behoorlijk hoog ligt, een organisatie moet in feite al een vrij ver gevorderde werking hebben om het label te kunnen bekomen. Door de voorwaarden die gesteld worden aan het kwaliteitslabel worden veel organisaties in de praktijk op voorhand uitgesloten van de mogelijkheid om het kwaliteitslabel te bekomen, terwijl dit instrument bij voorkeur opgesteld en gehanteerd wordt op een meer stimulerende en aanmoedigende wijze voor de cultureelerfgoedsector. Het label kan dan een katalysator zijn om kwaliteitsvoller en doordachter te gaan werken. Eveneens zou het niet te veel extra werklast mogen creëren voor de aanvragende organisaties.

Bezoekersaantallen voor cultureelerfgoedinstellingen en de collectiebeherende organisaties op landelijk en bovenlokaal niveau

De fysieke bezoekersaantallen worden in het ontwerp van besluit vastgelegd op 120.000 voor de cultureelerfgoedinstellingen (H. 3, afd. 1, art. 23), 75.000 voor de landelijk ingedeelde musea (H. 4, afd. 1, art. 35) en 15.000 voor de bovenlokaal ingedeelde musea (H. 4, afd. 2, art. 40). Daarnaast kunnen deze types organisaties ook inzetten op andere vormen van toeleiding, namelijk digitaal

² Advies te raadplegen via https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2021-06/20210430_sarc_advies_bvr_kunstendecreet.pdf

toeleiden en toeleden naar collecties die zich in de eigen organisatie bevinden en erbuiten (zogenaamde extra muros werking). Via deze weg kunnen de organisaties een breder publiek bereiken dat niet berekend kan worden op basis van de reguliere bezoekerscijfers.

De sectorraad acht het positief dat deze mogelijkheid mee in rekening gebracht wordt, maar de bepaling blijft hoe dan ook vaag verwoord. Hoe verwacht men bijvoorbeeld het digitaal bereik te monitoren en hoe omschrijft men de extra muros werking? Daarvan is in het ontwerp geen concrete bepaling te vinden, wat problematisch kan zijn in de beoordelingscyclus. De SARC erkent dat het kwantificeerbaar maken van digitale participatie geen eenvoudige opgave is, en het ontwerp van besluit lijkt geen indicatie te geven van een mogelijke werkwijze of doelstelling.

Criteria voor de indeling van collectiebeherende organisaties bij het bovenlokale niveau

Onder hoofdstuk 4, afdeling 2 worden de nadere specificaties van de criteria voor de indeling van collectiebeherende organisaties bij het bovenlokale niveau bepaald. De sectorraad stelt een verzwaring ten opzichte van de vroegere criteria vast, aangezien van de organisaties verwacht zal worden dat zij zelf een digitale strategie zullen ontwikkelen (art. 38, 6°). Een dergelijke verwachting in het uitvoeringsbesluit introduceren, zou dan ook het voorzien van ondersteuning en coaching voor de betrokken organisaties moeten impliceren. De sectorraad vraagt zich af of deze begeleidende taak niet opgenomen kan worden door de bovenbouworganisaties met een digitale expertise (zoals Cultuurconnect en Meemoo). Gezien de evolutie van de digitale ontwikkelingen op Vlaams niveau komt dit criterium er te snel, en komt de druk bij de organisaties zelf te liggen, wat de sectorraad betreurt. Er is nood aan een roadmap die rekening houdt met de verschillende snelheden binnen de sector.

Uit de toelichting bij het ontwerp van besluit blijkt dat de sector geen fundamentele bezwaren heeft tegen de introductie van dit criterium, maar dat er gevraagd wordt om rekening te houden met de schaalgrootte en mogelijkheden van de organisaties. De sectorraad wil dit verzoek kracht bijzetten, aangezien uit ervaringen in de sector blijkt dat vele organisaties moeite ondervinden om de verschillende Vlaamse trajecten en initiatieven inzake het digitaal beleid op te volgen. Aansluiting zoeken is daardoor niet altijd evident – los van de uitdaging op het vlak van gekwalificeerd personeel.

Artikel 41 bepaalt de infrastructurele voorwaarden voor collectiebeherende organisaties op bovenlokaal niveau. Hier valt op dat de bovenlokale musea aan nagenoeg dezelfde voorwaarden moeten voldoen als de landelijk ingedeelde musea, wat voor de sectorraad opnieuw de lat te hoog legt voor deze organisaties.

Cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is

In hoofdstuk 5, artikel 45 wordt bepaald dat de eigen instellingen een aanvraag kunnen indienen met het oog op een inhoudelijke toetsing van de werking. Verder dwingt dit artikel niets af ten opzichte van de eigen instellingen. De SARC betreurt dat er voor de eigen instellingen geen volwaardige procedure wordt vastgelegd, conform de procedures die zijn vastgelegd voor de verschillende types organisaties in het cultureel-erfgoedveld (collectiebeherend en dienstverlenend). Het huidige artikel is te vrijblijvend, wat zowel voor de eigen instellingen zelf als hun positionering en mogelijke opdrachten binnen het gesubsidieerde landschap problematisch blijft.

Uitbetaling van de werkingssubsidie

Artikel 59 (H. 6, afd. 1, onderafd. 2) bepaalt de uitbetaling van de werkingssubsidie voor cultureelerfgoedwerking. De SARC acht het een positieve evolutie om terug te keren naar twee voorschotten van 45%, aangezien de huidige negatieve rente die banken vragen voor bedragen boven 500.000 euro resulteren in ongewenst verlies van middelen voor de grotere organisaties en de Vlaamse Gemeenschap.

Meerjarige subsidies voor cultureelerfgoedprojecten

Artikel 76 (H. 7, afd. 2) legt de uitbetaling van de projectsubsidie vast. Dit artikel lijkt te impliceren dat meerjarige projectsubsidies in de toekomst mogelijk zouden zijn, naar analogie met het Bovenlokaal Cultuurdecreet en het Kunstendecreet, wat een bijzonder positieve evolutie zou kunnen zijn. Dit roept in de sectorraad de vraag op waarom men niet meteen de knoop doorhakt en hier al actie aan koppelt. Dit zou een aanzienlijke vermindering van de planlast kunnen betekenen voor de sector.

Model voor een aanvraag, jaarverslag of eindverslag

Artikel 95 (H. 9) bepaalt dat de administratie een model voor een aanvraag, een jaarverslag of een eindverslag ten minste drie maanden voor de uiterlijke indiendatum van deze drie documenten bekend kan maken. De sectorraad vindt een termijn van drie maanden te kort en het toepasselijke model zou idealiter al op een vroeger moment beschikbaar moeten zijn.

Aandachtspunten Cultureelerfgoeddecreet

In artikel 44 van het Cultureelerfgoeddecreet wordt een nieuwe categorie aanvragers geïntroduceerd, namelijk collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties waarbij de cultureelerfgoedwerking onderdeel is van een omvangrijkere kerntaak van die organisatie. Zij kunnen een aanvullende werkingssubsidie aanvragen. Aangezien hun werkingssubsidie verbonden wordt aan specifieke aanvullende taken, kan maar moeilijk verwacht worden dat zij exact dezelfde procedure zouden moeten doorlopen als de reguliere aanvragers. Toch is er in het ontwerp van besluit nergens melding gemaakt van een procedure voor deze nieuwe categorie. De sectorraad verzoekt dat hier duidelijkheid in verschaft wordt.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Laura Van Wijnsberghe, secretaris